

Петренко С. В.,

аспірант кафедри

кримінально-виконавчого та кримінального права,

Пенітенціарна академія України, м. Чернігів, Україна

ORCID: 0009-0009-6945-4485

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВИКОРИСТАННЯМ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

У статті на підставі аналізу стану чинного законодавства і статистичних даних наведено зміст та загальні засади кримінологічної характеристики кримінальних правопорушень, пов'язаних з кримінально караним використанням бюджетних коштів. Залежно від суб'єктів запобігання наведені засади протидії та запобігання цьому незаконному явищу.

Розкриваючи особливості запобігання та протидії кримінально караним правопорушенням, пов'язаним з незаконним використанням бюджетних коштів, запропоновано як один з механізмів профілактичної діяльності порушенням у сфері бюджетного законодавства систему заходів за колом суб'єктів, які її здійснюють та спрямовують зусилля на запобігання, усунення причин і умов такого виду злочинності. Йдеться про взаємодію Державної аудиторської служби України з Генеральною прокуратурою України. На органи прокуратури як на спеціальний суб'єкт спеціально-кримінологічного запобігання злочинам законодавцем покладені обов'язки здійснювати координацію всіх правоохоронних органів щодо протидії злочинності. Тому від злагодженості всього процесу координації залежить сучасний стан злочинності в Україні, вплив та негативні тенденції зростання окремих видів злочинів, особливо в сучасних умовах – у період воєнного стану.

Констатуємо, що нинішній стан криміногенної ситуації в період воєнного стану в нашій державі переконливо вказує на нагальну потребу вдосконалення заходів, які б нейтралізовували ті чинники, що зумовлюють збільшення рівня кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним використанням коштів бюджетів усіх рівнів. Вважаємо, що одним із важливих та ефективних заходів запобігання є проведення об'єктивного аналізу стану цього виду злочинності, ретельне з'ясування причин та умов, що сприяють їх вчиненню з наступним розробленням та реалізацією комплексу заходів, спрямованих на їх протидію та запобігання. Це зумовлює необхідність пошуку нових наукових і практичних заходів протидії злочинності, у тому числі з новими методами та засобами запобігання кримінальним правопорушенням, пов'язаним з використанням бюджетних коштів.

Наведені статистичні дані результатів діяльності Держаудитслужби, її міжрегіональних територіальних органів за період січень–грудень 2024 року. Звернута увага на обсяги незаконних дій з використанням коштів бюджетів усіх рівнів та бюджетних установ, масштаби яких просто вражають. Постає питання: чому саме пропонуємо взаємодію цього контролюючого органу з органами прокуратури? Відповідь на це питання перебуває в законодавчій та практичній площинах.

Ключові слова: бюджетні кошти, злочинність, детермінанти, криміногенні фактори, бюджетні злочини, запобігання, суб'єкти запобігання, кримінальні правопорушення, злочини, органи прокуратури.

Постановка проблеми. Для визначення шляхів запобігання кримінальним правопорушенням необхідним є розуміння кримінологічної характеристики певного виду злочинності.

Науковці-кримінологи схиляються до думки, що для кожного виду злочинності існують характерні заходи запобігання злочинності, які стосуються окремих, спеціальних та індивідуальних способів впливу, у тому числі на злочинців.

Зважаючи на важливість та актуальність питання запобігання кримінальним правопорушенням, пов'язаним з використанням бюджетних коштів, є доцільність розглядати цей вид злочинності як самостійний об'єкт кримінологічного дослідження.

Якщо вести мову про запобігання такому виду злочинності, потрібно зупинитись на ключовій ролі в цьому процесі органів прокуратури через призму координаційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аспекти кримінологічного дослідження кримінальних правопорушень, пов'язаних з використанням бюджетних коштів, у різні часи досліджували О. М. Бандурка, Т. В. Барановська, А. М. Бойко, В. В. Голіна, О. О. Дудоров, А. П. Закалюк, Р. П. Іжевський, О. Г. Кальман, Т. В. Корнякова, Р. М. Сосков, М. І. Мельник, О. С. Русакова, В. М. Руфанова, В. В. Сазонов, В. В. Сташис, В. Я. Тацій, О. О. Титаренко, М. І. Хавронюк та інші. Наукові доробки цих та інших фахівців містять низку системних положень і висновків, які безпосередньо стосуються запобігання кримінальним правопорушенням у сфері протидії та запобігання злочинності в Україні, пов'язаної з використанням бюджетних коштів усіх рівнів.

Метою статті є аналіз особливостей кримінологічної характеристики кримінальних правопорушень, пов'язаних з використанням бюджетних коштів усіх рівнів.

Виклад основного матеріалу. Загальновідомо, що найбільш гуманним способом протидії злочинності, підтримання належного рівня правопорядку в суспільстві, забезпечення прав і законних інтересів усіх громадян є профілактика злочинності.

Загалом під профілактикою кримінальних правопорушень розуміють діяльність державних органів і громадськості, що має системний та комплексний характер.

Для ефективної профілактики кримінальних правопорушень у бюджетній сфері необхідно дослідити сукупність норм кримінального права, які встановлюють відповідальність за конкретні кримінально карані діяння.

Запобігання та протидія кримінальним правопорушенням, пов'язаним з використанням бюджетних коштів усіх рівнів в Україні, у період воєнного стану вкрай актуально. У суспільства є великий запит на швидку реакцію всієї правоохоронної системи щодо протидії цьому виду кримінальних правопорушень, а всіх інших суб'єктів – на дієву реакцію щодо запобігання такому виду злочинності.

Тому є нагальна потреба розглядати цей вид злочинності як самостійний об'єкт кримінологічного дослідження.

На думку експертів-практиків та згідно з дослідженнями науковців до кримінальних відносин стосовно кримінальних правопорушень, пов'язаних з розкраданням бюджетних коштів, залучається велика кількість як фізичних осіб, так і різних за видом діяльності юридичних осіб.

Як відомо, Особлива частина Кримінального кодексу України (далі – КК України) побудована за родовим об'єктом. Відповідно до системного аналізу положень КК України констатуємо, що відсутній розділ, де родовим об'єктом кримінальних правопорушень є бюджети різного рівня.

КК України не є статичним. Він реагує на виклики та запити суспільства шляхом ухвалення законодавцем норм до Особливої частини кодексу.

Дискусії стосовно віднесення тих чи інших статей КК України до сфери нашого дослідження отримують продовження також у зв'язку із законодавчими змінами, у тому числі щодо виокремлення кримінальних правопорушень, пов'язаних з використанням бюджетних коштів, в окремий розділ КК України.

До цього часу єдиного розуміння щодо переліку цієї категорії кримінальних правопорушень немає.

Хоча варто відзначити, що питання віднесення окремих кримінальних правопорушень до виду злочинності, пов'язаної з незаконним використанням бюджетних коштів, уже розглядалося науковцями.

Так, В. М. Руфанова зазначає, що «відсутність єдиного підходу до визначення якісної складової злочинів, пов'язаних з незаконним використанням бюджетних коштів, ускладнює з'ясування сутності злочинності в бюджетній сфері» [1, с. 20].

Руфанова В. М. і Титаренко О. О. до злочинів, пов'язаних з незаконним використанням бюджетних коштів, відносять ст.ст. 191, 210, 211, 222, 364, 366, 367, 368 КК України за умови, що їх предметом є бюджетні кошти. Також в інших наукових працях додатково, до вказаного переліку кримінальних правопорушень, зазначають і ч. 2 ст. 175 КК України [2, с. 14].

Але для надання кримінологічної характеристики злочинності, пов'язаної з використанням бюджетних коштів, доцільно було б окреслити перелік кримінальних правопорушень. Хоча з метою визначення такого виду злочинності як окремого самостійного об'єкта кримінологічного дослідження цього, звісно, недостатньо.

Незважаючи на численні наукові дослідження щодо переліку кримінальних правопорушень, пов'язаних з незаконним використанням бюджетних коштів, питання залишається відкритим і таким, що вимагає додаткового обговорення з метою визначення єдиного підходу як серед науковців, так і серед практичних працівників правоохоронних органів.

З початком повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну законодавство зазнало суттєвих змін.

Зокрема, Законом України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за

незаконне використання гуманітарної допомоги» від 24.03.2022 № 2155-IX [3] КК України доповнено статтею 201-2, якою передбачена кримінальна відповідальність за продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги або використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги або укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном, з метою отримання прибутку, вчинені у значному розмірі, повторно або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища, або у великому розмірі, організованою групою або в особливо великому розмірі, або під час надзвичайного або воєнного стану.

Тобто актуальним є і залишається протидія та запобігання кримінальним правопорушенням у бюджетній сфері, у тому числі й за фактами незаконного використання коштів, виділених на відновлення цивільної та критичної інфраструктури.

Щодо кримінальних правопорушень у сфері незаконного використання бюджетних коштів. У результаті опрацювання великої кількості думок вітчизняних науковців ми дійшли висновку про відсутність єдиної точки зору щодо класифікації економічних злочинів. Слід мати на увазі, що під час вивчення будь-якої запропонованої в літературі класифікації економічних злочинів потрібно враховувати умовність такого підходу, що лише посилюється через безсистемність вітчизняної кримінально-правової політики у сфері оновлення «економічного» блоку кримінального законодавства.

З цього приводу заслуговує на увагу наукова позиція О. Дудорова і Р. Мовчана, які зазначають, що нині жодна така класифікація не може розраховувати на гідне наукове обґрунтування. До того ж різних класифікацій (окрім природних), систематизацій, типологій тощо, причому виконаних з коректним дотриманням логічних правил поділу, існує безмежна кількість, що суперечить вимозі про наукову визначеність [4, с. 260].

Ми погоджуємося з вищезазначеною науковою думкою і вважаємо, що вона найбільш повно та всебічно окреслює цю проблематику.

Також вважаємо, що потрібно розробити комплекс заходів з профілактики такого виду кримінальних правопорушень, які допоможуть практичним працівникам запобігти вчиненню цього виду злочинності.

При цьому варто враховувати, що в комплексі заходів з профілактики такого виду злочинності, у механізмі реалізації засад її протидії та запобігання важливим елементом виступає координація діяльності правоохоронних органів України. Тому зупинимось саме на координації.

Законом України «Про прокуратуру» визначено, що Генеральний прокурор, керівники відповідних прокуратур, їх перші заступники та заступники відповідно до розподілу обов'язків координують діяльність правоохоронних органів відповідного рівня у сфері протидії злочинності. Основною формою координації є проведення координаційних нарад з керівниками правоохоронних органів, на яких заслуховують інформацію щодо їхньої діяльності у сфері протидії злочинності. Рішення координаційної наради є обов'язковим до виконання всіма зазначеними в ньому правоохоронними органами. Порядок та інші форми координації затверджуються наказом Генерального прокурора [5].

Конституція України у статті 3 визначає, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження та забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [6].

Іншими словами, держава бере на себе обов'язок забезпечити кожному громадянину захист від протиправних посягань, у тому числі шляхом вжиття відповідних заходів щодо запобігання вчиненню злочинів.

Чи виконує безумовно цей обов'язок держава? Звичайно, ні. Підтвердженням цього є кількість вчинених кримінальних правопорушень, кількість нерозкритих кримінальних правопорушень, тобто тих, де мало місце посягання на людину, її життя і здоров'я, честь та гідність, однак діяльність

правоохоронних органів виявилась недостатньо ефективною для встановлення особи злочинця, а також поновлення прав потерпілої особи.

На думку автора статті, воєнний стан, введений в Україні [7], вплинув абсолютно на всі сфери суспільного життя нашої країни: освіту, економіку, політику, духовність. Звісно, війна російської федерації проти України вплинула і на діяльність правоохоронних органів: організацію роботи, пріоритетність діяльності, ефективність виконання поставлених законодавцем завдань.

На підтвердження цих переконань автора статті доцільно звернутися до статистичних даних.

За даними Офісу Генерального прокурора [8], на цей час правоохоронними органами України за період повномасштабного вторгнення російської федерації розслідується: 161752 злочини агресії та воєнні злочини, а також 21429 злочинів проти національної безпеки.

Ці статистичні дані є ще одним підтвердженням, що необхідно забезпечити організацію злагодженої роботи всіх правоохоронних органів в умовах воєнного стану.

Серед пріоритетів повинно бути оперативне реагування на кримінальні правопорушення, пов'язані з використанням коштів бюджетів усіх рівнів.

Запобігання та протидія злочинності, розроблення наукових механізмів для запобігання злочинності є одним з найголовніших завдань кримінології як науки.

Тлумачення слова «запобігання» означає не допускати, заздалегідь відвертати що-небудь неприємне, небажане [9].

У контексті запобігання злочинності влучним є вислів послідовника ідей Ч. Ломброзо, італійського криміналіста ХХ ст. Е. Феррі, який зазначив, що будь-яка фаза цивілізації має свою злочинність, притаманну їй. Злочинність епохи феодалізму мала переважно характер насильства і кровопролиття; у буржуазному суспільстві вона зводиться до обману і крадіжок; майбутній устрій суспільства також матиме спеціальні форми злочинності.

Також Е. Феррі вважав, що злочинність – явище доволі інертне. Для її динаміки характерним є приблизна щорічна постійність тяжких злочинів, постійне збільшення менш тяжких

злочинів. При цьому науковець виявив закономірність постійного збільшення рівня злочинності у світі [10].

Автор статті погоджується з такою думкою науковця, оскільки рівень злочинності збільшується, про що свідчать статистичні дані.

Кримінологічна характеристика сучасного стану злочинності у сфері бюджету в Україні (динаміка та структура) формується на підставі офіційних даних, які зазначаються Офісом Генерального прокурора. Разом з тим потрібно мати на увазі наявність високої латентності такого виду злочинності. Це пояснюється специфікою суб'єктів та характеру вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних з використанням бюджетних коштів.

Практичний досвід роботи в органах прокуратури автора статті дає підстави припустити, що одним з головних заходів запобігання злочинності, пов'язаної з незаконним використанням бюджетних коштів, є ухвалення на законодавчому рівні нашої держави та реалізація спеціальних комплексних програм, у яких доцільно передбачити діяльність усіх суб'єктів запобігання злочинності з визначенням загальносоціальних та спеціально-криміналістичних заходів.

Важливим елементом комплексної програми є законодавче визначення переліку суб'єктів запобігання злочинності, пов'язаної з незаконним використанням бюджетних коштів, визначення чіткого механізму взаємодії суб'єктів запобігання, а також критеріїв ефективності такої діяльності.

Запобігання злочинності є одним з найважливіших напрямів діяльності правової держави, які вчені-науковці поділяють на загальносоціальні, спеціально-кримінологічні та індивідуальні заходи запобігання злочинності.

У контексті досліджуваної проблематики слід акцентувати увагу на спеціально-кримінологічних заходах запобігання злочинності. Суб'єктами таких заходів традиційно вважають державні органи, громадські організації, соціальні групи посадових осіб і громадян, які цілеспрямовано здійснюють розроблення та реалізацію заходів із запобігання злочинності.

Попри достатню кількість спеціальних суб'єктів, які за своїм правовим статусом зобов'язані здійснювати активну протидію економічній злочинності, актуальною залишається необхідність розроблення оптимальної та ефективної організаційно-управлінської структури, її правового забезпечення щодо протидії економічній злочинності, зокрема створення нової державної структури (спеціального суб'єкта запобігання економічним злочинам).

Посильне місце в координації діяльності саме правоохоронних органів слід відвести органам прокуратури. Проведенню координаційної діяльності передують збір статистичних даних, аналіз стану певного виду злочинності або злочинності загалом.

Тому органи прокуратури відстежують рівень злочинності у суспільстві, в окремих соціальних групах, особливості злочинців, реалізуючи при цьому практичні заходи щодо запобігання. Отже, посильне місце в комплексній програмі запобігання злочинності у сфері незаконного використання бюджетних коштів має бути в органів прокуратури.

В анотації до статті ми зазначали щодо опрацювання статистичних даних результатів діяльності Держаудитслужби, її міжрегіональних територіальних органів за січень–грудень 2024 року.

За вказаний період працівники Держаудитслужби провели 749 ревізій та 400 перевірок закупівель, під час яких перевірено майже 1,1 тис. підприємств, установ і організацій. Загальна сума виявлених фінансових порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів, становить близько 41,2 млрд грн (*майже 211,0 млрд грн – за аналогічний період минулого року*), з них коштів бюджетів усіх рівнів та бюджетних установ – майже 6,4 млрд грн (*близько 43,1 млрд грн*).

У результаті проведених заходів державного фінансового контролю на 992 об'єктах виявлено незаконні, нецільові витрати й нестачі ресурсів на загальну суму більш як 9,6 млрд грн (*понад 76,8 млрд грн*), у тому числі за операціями з бюджетними коштами – понад 4,9 млрд грн (*майже 6,2 млрд грн*).

Сума виявлених на 983 об'єктах контролю незаконних витрат ресурсів становить майже 8,9 млрд грн (*більш як*

73,1 млрд грн), у тому числі за операціями з бюджетними коштами – близько 4,3 млрд грн (понад 5,8 млрд грн). На 88 об'єктах контролю за нецільовим призначенням проведено витрати державних ресурсів на суму близько 693,0 млн грн (майже 383,7 млн грн), у тому числі більш як 378,3 млн грн (близько 200,0 млн грн) – кошти державного бюджету та понад 289,8 млн грн (більш як 136,3 млн грн) – місцевих бюджетів.

З метою вжиття відповідних заходів до порушників фінансової дисципліни органами Держаудитслужби до правоохоронних органів у звітному періоді передано понад 1,0 тис. (952) матеріалів ревізій та перевірок зі свого боку, правоохоронними органами у січні–грудні 2024 року за матеріалами проведених заходів розпочато 425 (422) досудових розслідувань та 23 (22) досудових розслідування – за результатами участі в перевірках правоохоронних органів.

З початку звітнього року долучено до кримінальних проваджень 371 (381) матеріал заходів контролю органів Держаудитслужби та вжито 149 (52) інших заходів реагування.

У звітному періоді вручено 168 (136) письмових повідомлень про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, у тому числі за матеріалами заходів, проведених за власною ініціативою, – 115 (91), за зверненням правоохоронних органів – 43 (31).

Крім цього, органи Держаудитслужби протягом січня–грудня 2024 року, реалізуючи право на звернення до суду в інтересах держави, пред'явили 19 (16) позовів до суду щодо відшкодування втрат фінансових і матеріальних ресурсів на загальну суму понад 183,5 млн грн (понад 96,6 млн грн). Ініційовано 182 (196) цивільних позови перед органами прокуратури, об'єктом контролю або його органом управління, іншим державним органом.

Крім зазначеного, органами Держаудитслужби у січні–грудні 2024 року проведено понад 10,4 тис. (майже 12,2 тис.) моніторингів закупівель.

За результатами проведених моніторингів закупівель органами Держаудитслужби протягом звітнього періоду запобігли порушенням, у тому числі шляхом скасування торгів, на суму

понад 5,3 млрд грн (*майже 7,4 млрд грн*) та розірвання договорів на суму близько 17,1 млрд грн (*близько 12,4 млрд грн*) [11].

Вважаємо, що поєднання зусиль цього контролюючого органу з органами прокуратури, які здійснюють координацію діяльності всіх правоохоронних органів (проведення спільних нарад, спільне опрацювання моніторингів закупівель та ін.), сприятиме належному запобіганню кримінальним правопорушенням, пов'язаним з використанням бюджетних коштів.

У контексті наведених статистичних даних Держаудитслужби зазначимо про можливі факти протиправних діянь з бюджетними коштами в Чернігівській області.

Так, за повідомленням Управління Північного офісу Держаудитслужби в Чернігівській області, посадовці управління освіти Чернігівської міської ради, керівництво місцевого комунального підприємства «Шкільне» та приватні постачальники після повномасштабного вторгнення організували схему з «освоєння» бюджетних коштів на закупівлі продуктів харчування для навчальних закладів.

Як з'ясували фахівці Управління Північного офісу Держаудитслужби в Чернігівській області під час аудиту фінансової діяльності КП, учасники оборудки заробляли на різниці занижених та завищених закупівельних цін. Управління освіти оголошувало тендер на закупівлю послуг з харчування для дітей з такими умовами, щоб його виграло лише підконтрольне міськраді КП «Шкільне». Після перемоги комунальне підприємство без жодних торгів підписувало прямі договори з приватними постачальниками, котрі, як виявилось під час заходу контролю, були пов'язані з директором цього підприємства. Спочатку вартість договорів визначалася з урахуванням умов, встановлених вимогами тендерної документації управління освіти. Однак після укладання їхня вартість могла зростати в кілька разів шляхом підписання додаткових угод. Наприклад, один із договорів, укладений з постачальником, від початкової суми в 712 тис. грн зріс до 3,85 млн грн.

Зростання вартості договорів призводило до того, що в КП «Шкільне» виникала серйозна заборгованість перед постачальниками. Ті своєю чергою зверталися до

Господарського суду Чернігівської області з позовами про примусове стягнення заборгованості. З чим у суді комунальне підприємство погоджувалося.

Водночас для того, щоб розрахуватися з кредиторами за переплачене постачання товарів, КП «Шкільне» зверталося до Чернігівської міської ради про виділення коштів «на придбання основних засобів» для забезпечення свого функціонування. Виконком міськради ухвалив таке рішення і перерахував гроші на збільшення статутного капіталу КП.

Наприклад, наприкінці 2022 року сума додаткових вливань у комунальне підприємство становила 7,5 млн грн. Цікаво, що вона практично дорівнювала сумі заборгованості перед постачальниками, які подали до суду, – 7 млн грн. Як встановили фахівці Держаудитслужби, саме ці кошти й витратили на її погашення, а не на закупівлю необхідного обладнання. Слід зауважити, що станом на кінець досліджуваного періоду (жовтень 2024 року) в обліку КП «Шкільне» знову спостерігалось накопичування кредиторської заборгованості щодо розрахунків за поставлені продукти харчування для дітей на загальну суму 9,1 млн грн. Матеріали аудиту передані до правоохоронних органів.

Також фахівці Держаудитслужби ініціювали перед міською владою розірвання контрактів з керівником комунального підприємства та начальником управління освіти Чернігівської міськради за неналежне виконання ними службових обов'язків [12].

І це не поодинокий випадок, оприлюднений у ЗМІ, щодо можливого вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного з використанням бюджетних коштів.

Висновки. Діяльність органів прокуратури як суб'єкта запобігання вчиненню кримінальних правопорушень, пов'язаних з використанням бюджетних коштів, означає ефективне планування та практичну реалізацію завдань, заходів через виконання функцій, визначених Законом України «Про прокуратуру».

Тому важливим є ефективне використання органами прокуратури повноважень, визначених координаційною діяльністю, щодо протидії та запобігання вчиненню

кримінальних правопорушень, пов'язаних з використанням бюджетних коштів. Кримінальні правопорушення вказаної категорії є специфічними, оскільки вчиняються різними суб'єктами, у тому числі посадовими особами, до того ж мають високу латентність.

Однією з форм запобігання кримінальним правопорушенням, пов'язаним з використанням бюджетних коштів усіх рівнів, є взаємний обмін інформацією та своєчасне реагування на порушення цієї категорії між суб'єктами взаємодії, а саме Державною аудиторською службою України та Генеральною прокуратурою України.

Список використаних джерел

1. Руфанова В. М. Кримінологічна характеристика та запобігання органами внутрішніх справ злочинам, пов'язаним з незаконним використанням бюджетних коштів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Дніпропетровськ, 2011. 20 с.

2. Руфанова В. М., Титаренко О. О. Запобігання органами внутрішніх справ злочинам, пов'язаним з незаконним використанням бюджетних коштів : монографія. Дніпропетровськ : ДДУВС; Ліра ЛТД, 2012. 200 с.

3. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги : Закон України від 24.03.2022 № 2155-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-20#Text> (дата звернення: 26.03.2025).

4. Дудоров О. О., Мовчан Р. О. Законодавство України про кримінальну відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності: час визначитись зі стратегією розвитку. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2015. № 2. С. 215–263.

5. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1697-18> (дата звернення: 26.03.2025).

6. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 26.03.2025).

7. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 26.03.2025).

8. Офіс Генерального прокурора. URL: <https://www.gp.gov.ua/> (дата звернення: 26.03.2025).

9. Словник UA. URL: <https://slovnyk.ua/index.php> (дата звернення: 26.03.2025).

10. Феррі Е. Кримінальна соціологія. 2005. Т. VIII. С. 213.

11. Результати діяльності Держаудитслужби, її міжрегіональних територіальних органів за січень–грудень 2024 року. URL: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/3754> (дата звернення: 26.03.2025).

12. Чернігівські чиновники переплачували мільйони гривень на харчуванні для школярів. URL: <https://dasu.gov.ua/ua/news/5305> (дата звернення: 26.03.2025).

Petrenko S.,

Postgraduate student

of the Department of Criminal-Executive and Criminal Law,
Penitentiary Academy of Ukraine, Chernihiv, Ukraine

ORCID: 0009-0009-6945-4485

CRIMINOLOGICAL CHARACTERISTICS OF CRIMINAL OFFENSES RELATED TO THE USE OF BUDGETARY FUNDS

Based on the analysis of the current legislation and statistical data, the article presents the content and general principles of criminological characterization of criminal offenses related to the criminalized use of budgetary funds. Depending on the subjects of prevention, the author provides the principles of counteraction and prevention of this illegal phenomenon.

Revealing the peculiarities of preventing and counteracting criminal offenses related to the illegal use of budgetary funds, the author proposes a system of measures based on the range of entities which carry out such activities and direct their efforts to prevent, eliminate the causes and conditions of this type of crime as one of the mechanisms of preventive activity in the field of budget legislation. This refers to the interaction of the State Audit Service of Ukraine with the Prosecutor General's Office of Ukraine. The prosecutor's office, as a special subject of special criminological crime prevention, is obliged by law to coordinate all law enforcement agencies in combating crime. Therefore, the current state of crime in Ukraine, the impact and negative trends in the growth of certain types of crime, especially in modern conditions – during martial law - depend on the coherence of the entire coordination process.

We state that the current state of the crime situation during martial law in our country clearly indicates the urgent need to improve measures that would neutralize the factors that lead to an increase in the level of criminal offenses related to the illegal use of budget funds at all levels. We believe that one of the most important and effective prevention measures is to conduct an objective analysis of the state of

this type of crime, thoroughly investigate the causes and conditions that contribute to their commission, followed by the development and implementation of a set of measures aimed at counteracting and preventing them. This necessitates the search for new scientific and practical measures to combat crime, including new methods and means of preventing criminal offenses related to the use of budgetary funds.

The article provides statistical data on the results of the activities of the State Audit Service and its interregional territorial bodies for the period January-December 2024. Attention is drawn to the volume of illegal actions with the use of budget funds at all levels and budgetary institutions, the scale of which is simply impressive. The question arises: why exactly do we propose the interaction of this controlling body with the prosecutor's office? The answer to this question lies in the legislative and practical areas.

Key words: budget funds, crime, determinants, criminogenic factors, budget crimes, prevention, subjects of prevention, criminal offenses, crimes, prosecutors.

References

1. Rufanova, V. M. (2011), Criminological characteristics and prevention of crimes related to the illegal use of budget funds by internal affairs bodies : abstract of PhD in Law Thesis, Dnipropetrovsk.
2. Rufanova, V. M. and Tytarenko, O. O. (2012), Prevention of crimes related to the illegal use of budget funds by internal affairs bodies : monograph, Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, Lira LTD, Dnipropetrovsk.
3. Ukraine (2022), *On amendments to the Criminal Code of Ukraine regarding liability for the illegal use of humanitarian aid* : Law of Ukraine dated 24 March 2022, No. 2155–IX, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-20#Text> (accessed 26 March 2025).
4. Dudorov, O. O. and Movchan, R. O. (2015), "Legislation of Ukraine on criminal liability for crimes in the field of economic activity: time to determine a development strategy", *Herald of the Association of Criminal Law of Ukraine*, No. 2, pp. 215–263.
5. Ukraine (2014), *On the Prosecutor's Office* : Law of Ukraine dated 14 October 2014, No. 1697–VII, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1697-18> (accessed 26 March 2025).
6. Ukraine (1996), *Constitution of Ukraine* : Law of Ukraine dated 28 June 1996, No. 254k/96–VR, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text> (accessed 26 March 2025).
7. Ukraine (2022), *On the introduction of martial law in Ukraine* : Decree of the President of Ukraine dated 24 February 2022 No 64/2022,

available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (accessed 26 March 2025).

8. Office of the Prosecutor General (2025), Official website, available at: <https://www.gp.gov.ua/> (accessed 26 March 2025).

9. Slovnkyk.ua (2025), Dictionary of the Ukrainian language, available at: <https://slovnkyk.ua/index.php> (accessed 26 March 2025).

10. Ferri, E. (2005), Criminal sociology, Vol. VIII, p. 213.

11. State Audit Service of Ukraine (2025), Results of the activities of the State Audit Service and its interregional territorial bodies (for January – December 2024), available at: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/3754> (accessed 26 March 2025).

12. State Audit Service of Ukraine (2025), Chernihiv officials overpaid millions of hryvnias for schoolchildren's meals, available at: <https://dasu.gov.ua/ua/news/5305> (accessed 26 March 2025).